

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om upphävande av lagen om militärinkvartering, lagen om militärskjutsningen, lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov och lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om militärinkvartering, lagen om militärskjutsningen, lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov och lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten upphävs, efter-

som de på grund av att annan lagstiftning reviderats blivit föråldrade och sålunda inte längre behövs. De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Lagen om militärinkvartering

I lagen den 30 juni 1919 om militärinkvartering stadgas om kommuners och enskilda medborgares skyldighet att lämna inkvartering åt personer som är anställda vid rikets krigsmakt och åt personer som av olika anledningar inkallats till tjänstgöring, om dessa skall medfölja en framåtående truppstyrka. Inkvarteringsskyldigheten gäller dessutom också med vissa begränsningar hästar samt överlåtande av boningsrum och uthus där krigsmaktens proviant och förnödenhetsartiklar kan förvaras.

I lagen ingår dessutom stadganden om hus och boningsrum som skall användas för inkvartering, om de inkvarterades och de inkvarteringsskyldigas rättigheter och skyldigheter, om inkvarteringsmyndigheterna och deras åligganden, om rekvisition av inkvartering samt om bestämmande och erläggande av ersättning för inkvartering.

Enligt lagen skall i varje kommun finnas en inkvarteringsnämnd, som väljs för tre år i

sänder. Inkvarteringsnämnden är skyldig att genomföra och anordna inkvarteringen i kommunen samt att fördela denna tunga mellan kommunens inkvarteringsskyldiga. Nämnden skall dessutom bestämma storleken av den ersättning som erläggs till de inkvarteringsskyldiga samt sköta andra uppgifter som hänför sig till inkvarteringen. De gällande stadgandena om inkvarteringsnämnderna och de uppgifter som ålagts dem är föråldrade.

Med stöd av 32 § beredskapslagen (1080/91) som trädde i kraft den 1 september 1991 får statsrådet i syfte att trygga en ändamålsenlig skötsel av myndigheternas uppgifter bestämma, att till myndigheternas användning skall upplåtas bl.a. byggnader och lokaler. Enligt 33 § 4 punkten beredskapslagen kan statsrådet under undantagsförhållanden berättiga försvarsministeriet att temporärt ta i sin besittning bl.a. sådana byggnader samt lokaler och lager som behövs för lagring och underhåll. Ytterligare stadgas i 37 § beredskapslagen om utbetalningen av ersättning ur statens medel för skador som de ovan nämnda åtgärderna medfört.

Lagen om försvarstillstånd (1083/91), som trädde i kraft vid samma tidpunkt som bered-

skapslagen, ger militärmyndigheterna, under försvarstillstånd som införts vid sådana undantagsförhållanden som är närmare definierade i lagen, ännu mera vittomfattande befogenheter än beredskapslagen att bestämma bl.a. om användningen av byggnader och lokaler samt om överlåtande av annan lös egendom till militärmyndigheterna om det är nödvändigt för rikets försvar.

Efter att beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd trädde i kraft har lagen om militärinkvartering blivit onödig, och den kan inte heller annars tillämpas i nutida förhållanden. Lagen om militärinkvartering förslås därför bli upphävd.

Eftersom lagen om militärinkvartering förslås bli upphävd, behöver kommunerna inte längre välja inkvarteringsnämnder. Inkvarteringsnämnderna har dock påförts uppgifter även i lagen om naturaprestationer för krigsväsendets räkning under fredstid (94/20). Enligt förslaget övertar kommunen skötseln av de uppgifter som enligt den sistnämnda lagen ankommer på inkvarteringsnämnden. Överföringen av uppgifter till kommunen kan genomföras utan att en speciell myndighet särskilt nämns i lagen. Enligt redan hävdvunnen praxis när gäller lagstiftningen om kommunalförvaltningen utelämnas namnet på den särskilda myndigheten i kommunen, och istället konstateras att kommunen eller den behöriga myndigheten i kommunen svarar för uppgiften. På grund härav skall kommunfullmäktige i varje enskild kommun särskilt fastställa vilken myndighet i kommunen som skall sköta de uppgifter som enligt lag påförts kommunen.

1.2. Lagen om militärskjutsningen

I lagen den 30 juni 1919 om militärskjutsningen stadgas om militärskjutsningsskyldigheten och villkoren för begagnande av militärskjuts. Enligt lagens 1 § är hästägare i riket, med vissa i lagen nämnda undantag, skyldiga att med eller utan egna åkdon, mot ersättning ur statsmedel, skjutsa rikets krigsfolk och dess förnödenheter, enligt vad som stadgas i lagen.

Enligt lagen ankommer ledningen och den högsta övervakningen av föranstaltandet av militärskjutsningarna på landshövdingen i respektive län. Lokala myndigheter som handhar militärskjutsningarna är magistraterna och ordningsrätterna jämte polismyndigheterna samt

på landet kronobetjäningen. När magistraterna indragits i december 1993 kommer de uppgifter som enligt lagen i fråga ankommit på magistraterna att överföras på polisen.

Enligt 32 § beredskapslagen får statsrådet för att trygga en ändamålsenlig skötsel av myndigheternas uppgifter bestämma att till myndigheternas användning skall överlätas bl.a. transportutrustning samt andra för myndigheternas verksamhet nödvändiga varor. Med stöd av lagens 33 § kan statsrådet under vissa undantagsförhållanden ålägga dem som saken gäller att utföra sådana arbets- eller serviceuppgifter eller sådana transporter och med dem förknippade uppgifter som är av vikt för den ekonomiska eller militära försvarsberedskapen. Lagen om försvarstillstånd ger för sin del ännu mera vittomfattande rättigheter att förplikta den som saken gäller att utföra transporter som är nödvändiga för rikets försvar.

Eftersom beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd tryggar tillgången till transporter under undantagsförhållanden för såväl militärmyndigheterna som för övriga myndigheter i större utsträckning än lagen om militärskjutsningen, kan den sistnämnda lagen upphävas. Den är föråldrad, och genom att den gäller endast hästtransporter, också onödig.

1.3. Lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov

I lagen den 17 oktober 1939 om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov (338/39) stadgas att varje finsk medborgare liksom också finska samfund och bolag, inrättningar och stiftelser samt i landet stadigvarande bosatta utländska medborgare och här verksamma utländska samfund, inrättningar och stiftelser som äger hästar eller fordon är skyldiga att mot ersättning av statsmedel avstå sina hästar och fordon för försvarsmaktens behov under krigstid.

Enligt lagen leds utskrivningen av hästar och fordon samt där till hörande planläggning och organisation under fredstid av försvarsministeriet och de lokala militärmyndigheterna. Utskrivningen av hästar och fordon verkställs av de för ändamålet tillsatta hästutskrivningsnämnderna, som underlyder de lokala militärmyndigheterna. Med fordon avses i lagen hästfordon.

Enligt lagen bestämmer försvarsministeriet

redan under fredstid hur många hästar och fordon som skall skrivas ut för tillgodoseende av försvarsmaktens första behov under krigstid. Under krigstid fastslår försvarsministeriet försvarsmaktens fortsatta kompletteringsbehov av hästar och fordon.

Lagen förutsätter vidare att samtliga hästar och fordon i riket underkastas besiktning under fredstid för utrönande av deras antal och duglighet. Besiktningarna verkställs på tider som bestäms av försvarsministeriet och de förrättas i varje kommun av hästutskrivningsmannen.

Riket indelas enligt lagen redan i fredstid av försvarsministeriet i hästutskrivningsområden. Inom varje hästutskrivningsområde tillsätts en av tre medlemmar bestående hästutskrivningsnämnd med den lokala hästutskrivningsmannen som ordförande. Av ledamöterna förordnas den ena jämte suppleanten för honom av länsstyrelsen samt den andra jämte suppleant av de lokala kommunala myndigheterna.

I lagen stadgas därjämte närmare om besiktningförfarandet, om de kommunala myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter som behövs för besiktningen samt om kompletteringsreserveringar av hästar och fordon som skall verkställas årligen, om försvarsministeriets skyldighet att bestämma hur många hästar och fordon som skall skrivas ut i varje kommun, om de jämlikhetsprinciper som skall iaktas vid uttagningsförfarandet och om det egentliga praktiska uttagningsförfarandet, om ersättning som skall utbetalas till ägaren, om förfarandet vid sökande av ändring, om straff samt om fredstida utskrivningsövningar.

För inmönstrade hästar och fordon med tillhör utgår enligt lagen ersättning av statsmedel till överlåtaren efter utskrivningsnämndens uppskattning.

Lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov är stiftad under en tid vars samhälleliga förhållanden på intet sätt motsvarar vår nutid.

Några planer på användning av hästar ingår inte längre i försvarsmaktens sammansättningar. Hästutskrivningsnämnder torde inte längre ha tillsatts den senaste tiden. Med tanke på eventuella undantagsförhållanden borde myndigheternas möjligheter att förfoga över hästar och också hundar ändå garanteras genom lag.

Beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd, möjliggör enligt 32 § 2 punkten och 33 § beredskapslagen samt 25 § lagen om försvars-

tillstånd åtgärder för utskrivning av hästar och hundar. Enligt den nämnda 32 § 2 punkten får statsrådet bestämma att till myndigheternas användning skall upplåtas bl.a. transportutrustning och varor och enligt 33 § kan statsrådet ålägga dem som saken gäller att till staten överlämna sådana varor samt utföra sådana transporter och med dem förknippade uppgifter som är av vikt för den ekonomiska eller militära försvarsberedskapen. Enligt 25 § lagen om försvarstillstånd är var och en på order av militärmyndigheterna skyldig att till försvarsmaktens trupper överlåta bl.a. fordon, arbetsmaskiner och andra förnödenheter. Med vara avses enligt 52 § beredskapslagen alla slag av lös egendom, med undantag av pengar och andra betalningsmedel, värdepapper och fordringsrätter samt fordringsbevis.

Eftersom lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov har blivit föråldrad efter det att beredskapslagen och lagen om försvarstillstånd trätt i kraft, och eftersom den inte heller annars kan tillämpas i nutida förhållanden föreslås den bli upphävd.

1.4. Lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten

I lagen den 30 juni 1919 angående hedersdomstolar vid krigsmakten stadgas om hedersdomstolarnas och hedersrådets uppgifter och befogenheter. Enligt lagen har hedersdomstolarna till uppgift att utöva bestraffningsrätt över officerare vilka gjort sig skyldiga till handlingar som är ägnade att minska aktningen för officerskåren.

Hedersråden har till uppgift att bistå enskilda medlemmar av truppförbandens eller andra enheters officerskår med råd i hedersangelägenheter, att försöka medla och få till stånd sämja i fall som gäller ärekränkning mellan officerare, att insamla information och upplysningar när det blivit bekant att någon av truppens officerare gjort sig skyldig till en förseelse samt att eventuellt verkställa förberedande undersökning om befälhavaren för truppen i fråga anser det vara påkallat i syfte att utröna om det finns grundad anledning att beivra förseelsen inför hedersdomstolen.

I lagen åsyftade förseelser som eventuellt föranleder väckande av åtal är bl.a. opassande uppförande mot manskap eller underordnad, dryckenskap, hasardspel, förgelseväckande

osedligt leverne, bristande redbarhet i affärer, umgänge med personer av tivelaktigt rykte samt övermodigt eller eljest ovärdigt uppförande på offentliga ställen eller mot andra medborgare.

En officer kan för förseelse dömas av domstolen att undfå antingen enskild varning eller offentlig varning inför samlad officerskår. I svårare fall kan officeren förpliktas att avgå från sin tjänst. Om en officer i ett sådant fall inte anhåller om avsked inom utsatt tid, kan han avskedas i kommandoväg.

Ledamöter och ställföreträdare i hedersdomstol och hedersråd väljs för ett kalenderår i sänder.

I lagen ingår också stadganden om hedersdomstolens och hedersrådets sammansättning, om vilka som är berättigade att delta i valet av ledamöter i hedersdomstol och hedersråd samt om valbarheten till ledamot och ställföreträdare i hedersdomstol.

Några ärenden har inte på många år anhänggjorts vid hedersdomstolarna eller hedersråden. I formellt avseende fungerar systemet dock alltjämt. Varje år väljs ledamöter till nio hedersdomstolar och uppskattningsvis 40—50 hedersråd.

Den totalreform av den militära rättsvården som trädde i kraft i början av år 1983 omfattar en lagstiftningshelhet, som till fullo reglerar åtgärderna i samband med och påföljderna av sådana förseelsersom avses ovan och som begåtts av officerare. Statstjänstemannalagen (755/86), som trädde i kraft vid ingången av år 1983, innefattar för sin del stadganden om uppsägning av tjänsteman. De ovan nämnda lagarna har gjort den föråldrade lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten onödig. Av ovan nämnda skäl och genom att lagen inte heller annars är tillämplig i nutida förhållanden föreslås att den upphävs.

2. Propositionens verkningar

Om lagarna upphävs på föreslaget sätt, leder detta till en minskning av onödiga förvaltningsförfaranden, bl.a. så att kommunerna inte längre behöver välja inkvarteringsnämnder. Inte heller behöver försvarsmakten föranstalta val av ledamöter i hedersdomstolar och hedersråd. Propositionen har inga betydande organisatoriska eller ekonomiska verkningar.

3. Ärendets beredning

Ärendet har beretts som tjänsteuppdrag vid försvarsministeriet.

Justitieministeriet, huvudstaben, staben för gränsbevakningsväsendet, Finlands Stadsförbund, Suomen Kunnallisiitto och Upseeriliitto r.y. har gett utlåtande i saken.

4. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

5. Lagstiftningsordning

Lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten är stiftad i den ordning som anges i 60 § lantdagsordningen av den 20 juni 1906. Eftersom lagen föreslås bli upphävd, kan förslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om upphävande av lagen om militärinkvartering

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

<p style="text-align: center;">1 §</p> <p>Genom denna lag upphävs lagen den 30 juni 1919 om militärinkvartering jämte ändringar.</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Denna lag träder i kraft den 1993. De uppgifter som enligt lagen om natura-</p>
--	---

prestationer för krigsväsendets räkning under fredstid (94/20) ankommer på inkvarteringsnämnden överförs på kommunen.

2.

Lag

om upphävande av lagen om militärskjutsningen

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

<p style="text-align: center;">1 §</p> <p>Genom denna lag upphävs lagen den 30 juni 1919 om militärskjutsningen.</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Denna lag träder i kraft den 1993.</p>
--	--

3.

Lag

om upphävande av lagen om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

<p style="text-align: center;">1 §</p> <p>Genom denna lag upphävs lagen den 17 oktober 1939 om utskrivning av hästar och fordon för krigsmaktens behov (338/39) jämte ändringar.</p>	<p style="text-align: center;">2 §</p> <p>Denna lag träder i kraft den 1993.</p>
--	--

4.

L a g**om upphävande av lagen angående hedersdomstolar vid krigsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §
Genom denna lag upphävs lagen den 30 juni
1919 angående hedersdomstolar vid krigsmak-
ten.

2 §
Denna lag träder i kraft den 1993.

Helsingfors den 11 juni 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Försvarsminister *Elisabeth Rehn*